

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

ΤΑ ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. ΑΡΘΡΟ :

Η γλώσσα μας έχει δύο άρθρα :

- α. **Το ΟΡΙΣΤΙΚΟ** : ο, η, το, οι, οι, τα
- β. **Το ΑΟΡΙΣΤΟ** : ένας, μια, ένα, (χωρίς πληθυντικό)

2. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ:

Είναι οι λέξεις που φανερώνουν: πρόσωπα, ζώα, πράγματα, ενέργεια, κατάσταση, ιδιότητα.

π. x : (μαθητής, γάτα, θρανίο, διάβασμα, λύπη, ευγένεια, ιατρική, κρύο, κ.α.)

α. **ΓΕΝΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ:** Τα γένη των ουσιαστικών είναι ΤΡΙΑ (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο)

β. **ΑΡΙΘΜΟΙ:** Ενικός (ένα) και Πληθυντικός (πολλά)

γ. **ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ:**

α. Ισοσύλλαβα: έχουν ίσες συλλαβές σε Ενικό και Πληθυντικό (ο ναύ-της, οι ναύ-τες)

β. Ανισοσύλλαβα: έχουν άνισες συλλαβές (ο παπ-πούς, οι παπ- πού-δες)

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

3.ΕΠΙΘΕΤΑ:

Είναι οι λέξεις που χαρακτηρίζουν τα ουσιαστικά.

π. x (ο ωραίος κήπος, η ζηλιάρα γάτα, το ήρεμο παιδί)

α. **ΓΕΝΗ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ:** Τα επίθετα συμφωνούν με τα ουσιαστικά ως προς το γένος:

αρσενικό: ο ξύλινος καναπές θηλυκό: η ξύλινη ντουλάπα ουδέτερο: το ξύλινο τραπέζι

β. **ΑΡΙΘΜΟΙ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ:** Τα επίθετα κλίνονται όπως τα ουσιαστικά: ενικός (ο όμορφος), πληθυντικός (οι όμορφοι).

γ. ΠΩΣ; Για να βρούμε το επίθετο μέσα στην πρόταση ρωτάμε (πώς είναι το ουσιαστικό;)

δ. **ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ:** Κάθε επίθετο το συναντάμε σε τρεις βαθμούς:

ΘΕΤΙΚΟΣ βαθμός → (ο φρόνιμος μαθητής)

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ βαθμός → (φρονιμότερος ή πιο φρόνιμος μαθητής)

ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ βαθμός → (ο πιο φρόνιμος ή πολύ φρόνιμος ή φρονιμότατος)

ε. **ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ:**

Απόλυτα → (ένα παιδί)

Τακτικά → (δεύτερος)

Πολλαπλασιαστικά →(διπλός)

Αναλογικά → (διπλάσιος)

στ. **ΤΟΝΙΣΜΟΣ:** Τα επίθετα κατά την κλίση τους κρατούν τον τόνο ΣΤΑΘΕΡΟ στην ίδια συλλαβή.

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

4. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ είναι οι λέξεις που τις χρησιμοποιούμε ΑΝΤΙ για τα ονόματα, ουσιαστικά, επίθετα και τις χωρίζουμε σε :

- α. **ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ:** (εγώ, εσύ, αυτός-αυτή-αυτό...) β. **ΚΤΗΤΙΚΕΣ:** (δικό μου, δικό σου, δικό του...)
- γ. **ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΣ:** (του εαυτού μου, του εαυτού σου, του εαυτού του...)
- δ. **ΟΡΙΣΤΙΚΕΣ:** (ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο, μόνος, μόνη, μόνο /μου, σου, του...)
- ε. **ΔΕΙΚΤΙΚΕΣ:** (αυτός, αυτή, αυτό, εκείνος, εκείνη, εκείνο, τέτοιος, τέτοια, τέτοιο, τόσος, τόση, τόσο...)
- στ. **ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ:** (που, ό,τι, ο οποίος, η οποία, το οποίο, όποιος, όποια, όποιο, όσος, όση, όσο...)
- ζ. **ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ:** (τι, ποιος, ποια, ποιο, πόσος, πόση, πόσο,...)
- η. **ΑΟΡΙΣΤΕΣ:** (ένας, μια, ένα, κανένας, κανείς, καμιά, κανένα, κάποιος, κάποια, κάποιο, μερικοί, μερικές, μερικά, κάτι, κατιτί , τίποτα, κάμποσος, κάμποση, κάμποσο, κάθε, καθένας, καθεμιά, καθένα, καθετί,...)

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

5. ΡΗΜΑΤΑ

ΡΗΜΑΤΑ είναι οι λέξεις που δείχνουν πως ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα (υποκείμενο) κάνει κάτι (ενεργεί) ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση ή έχει μια ιδιότητα.

α. ΦΩΝΕΣ των ρημάτων

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ: με κατάληξη (-ω) π. x ξυπνώ, τρέχω, γράφω,...

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ: με κατάληξη (-μαι) π. x γίνομαι, σέβομαι, χτυπιέμαι,...

!! .. Μερικά ρήματα έχουν μόνο μια φωνή π. x τρέχω, κρυώνω, μάχομαι,...

β. ΧΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

☉ ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ:

Ενεστώτας → διαβάζω (τώρα)

Παρακείμενος → έχω διαβάσει (δηλώνει αυτό που έγινε μέχρι τώρα)

☉ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ:

Παρατατικός → διάβαζα (δηλώνει κάτι που γινόταν χθες συνεχώς)

Αόριστος → διάβασα (δηλώνει κάτι που έγινε χθες για μια στιγμή)

Υπερσυντέλικος → είχα διαβάσει (κάτι που έγινε χθες πριν γίνει κάτι άλλο)

☉ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ

Εξακολουθητικός Μέλλοντας → θα διαβάζω (κάτι που θα κάνω στο μέλλον συνεχώς – εξακολουθητικά)

Στιγμιαίος Μέλλοντας → θα διαβάσω

(κάτι που θα κάνω στο μέλλον για μια στιγμή)

Συντελεσμένος Μέλλοντας → θα έχω διαβάσει

(κάτι που θα γίνει στο μέλλον πριν από κάτι άλλο)

☉ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ → Χρονική αντικατάσταση:

ΧΡΟΝΟΙ ☺	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ ☺	ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ ☺
Ενεστώτας	δένω	δένομαι
Παρατατικός	έδενα	δενόμουν
Αόριστος	έδεσα	δέθηκα
Παρακείμενος	έχω δέσει	έχω δεθεί
Υπερσυντέλικος	είχα δέσει	είχα δεθεί
Εξακ . μέλλ.	θα δένω	θα δένομαι
Συνοπτικός μέλλοντας	θα δέσω	θα δεθώ
Συντελεσμένος μέλλοντας	θα έχω δέσει	θα έχω δεθεί

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Για να σχηματίσουμε κάποιους από τους χρόνους χρησιμοποιούμε το βοηθητικό ρήμα (έχω)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΜΕΤΟΧΗ		
Έχω	να έχω		είχα	θα έχω
Έχεις	να έχεις		είχες	θα έχεις
Έχει	να έχει	έχοντας	είχε	θα έχει
Έχουμε	να έχουμε		είχαμε	θα έχουμε
Έχετε	να έχετε		είχατε	θα έχετε
Έχουν	να έχουν		είχαν	θα έχουν

Το βοηθητικό ρήμα (είμαι) :

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΜΕΤΟΧΗ		
Είμαι	να είμαι		ήμουν	θα είμαι
Είσαι	να είσαι		ήσουν	θα είσαι
Είναι	να είναι	όντας	ήταν	θα είναι
Είμαστε	να είμαστε		ήμαστε	θα είμαστε
Είστε	να είστε		ήσαστε	θα είστε
Είναι	να είναι		ήταν	θα είναι

→ ΠΡΟΣΕΧΩ: Τα ρήματα (έχω και είμαι) έχουν μόνο τρεις χρόνους !!

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

6. ΜΕΤΟΧΕΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ (άκλιτη): → δένοντας, χτυπώντας (όταν δεν τονίζεται έχει κατάληξη
→ (- οντας) και(όταν τονίζεται έχει κατάληξη → (- ώντας)

ΠΑΘΗΤΙΚΗ (κλιτή) : → δεμένος, χτυπημένος (συχνά η παθητική μετοχή
λειτουργεί και σαν επίθετο)

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

7. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Είναι οι λέξεις που ακολουθούν κυρίως τα ρήματα, αλλά και επίθετα και άλλα επιρρήματα. Τα χωρίζουμε στις παρακάτω ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ :

- ΤΟΠΙΚΑ :** (πού;) → εδώ, εκεί, μέσα, έξω, νότια,...
- ΧΡΟΝΙΚΑ :** (πότε;) → σήμερα, τώρα, πέρυσι, κάποτε,..
- ΤΡΟΠΙΚΑ :** (πώς;) → έτσι, μαζί, αλλιώς, ξαφνικά,...
- ΠΟΣΟΤΙΚΑ :** (πόσο;) → λίγο, πολύ, τόσο, κάμποσο,..
- ΒΕΒΑΙΩΤΙΚΑ :** → ναι, μάλιστα, βέβαια, αλήθεια,...
- ΔΙΣΤΑΚΤΙΚΑ :** → ίσως, άραγε, πιθανόν, τάχα,...
- ΑΡΝΗΤΙΚΑ :** → όχι, δεν, μην, όχι βέβαια,...

8. ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Είναι οι λέξεις που μπαίνουν μπροστά από ονόματα ή επιρρήματα και τις διακρίνουμε σε :

- ΜΟΝΟΣΥΛΛΑΒΕΣ:** → με, σε, για, ως, προς
- ΔΙΣΥΛΛΑΒΕΣ:** → κατά, μετά, παρά, αντί
- ΤΡΙΣΥΛΛΑΒΕΣ:** : → ίσαμε

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

9. ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Είναι οι λέξεις που συνδέουν άλλες λέξεις ή προτάσεις και τους διακρίνουμε σε:

ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΟΙ : → και, κι, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ.

ΔΙΑΧΩΡΙΣΤΙΚΟΙ : → ή, είτε

ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΟΙ : → αλλά, όμως, ενώ, αν και, μολονότι, μόνο, μα, ωστόσο, παρά

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΙ : → ώστε, λοιπόν, άρα, επομένως

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ : → δηλαδή

ΕΙΔΙΚΟΙ : → πως, που, ότι

ΧΡΟΝΙΚΟΙ : → όταν, σαν, ενώ, αφού, μόλις, πριν να, προτού, καθώς, οπότε, αφότου, ώσπου, όσο που, ωσότου

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΟΙ : → γιατί, επειδή, αφού

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ : → αν, σαν, άμα

ΤΕΛΙΚΟΙ : → να, για να

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΙ : → ώστε, που

ΔΙΣΤΑΚΤΙΚΟΙ : → μη(ν), μήπως

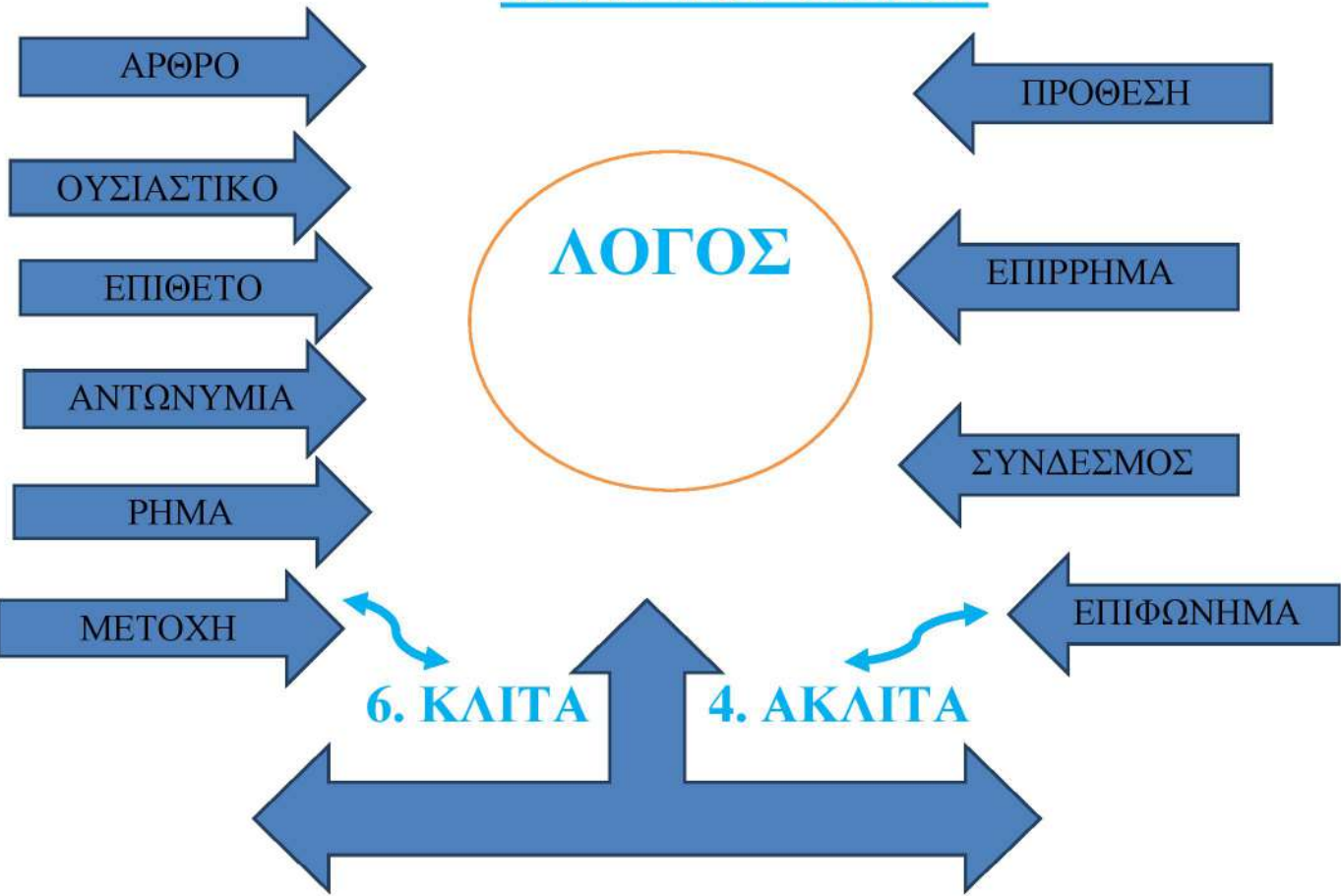
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ : → παρά

10. ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

Είναι οι λέξεις που φανερώνουν θαυμασμό, λύπη, απορία, ευχή,.. → (ω! , οχ!, αλίμονο!, μακάρι ! , ου!, ε!, μπράβο!)

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ



Κάποτε ήταν ένας γέρος και μια γριά, οι οποίοι ζούσαν
 ευτυχισμένοι στο όμορφο σπιτάκι τους.
 επίρρημα ρήμα άρθρο σύνδεσμος αντωνυμία ρήμα
 μετοχή επίθετο ουσιαστικό

Κάποτε: επίρρημα, **ήταν, ζούσαν:** ρήμα
ένας, μια: αόριστο άρθρο, **και:** σύνδεσμος
γέρος, γριά, σπιτάκι : ουσιαστικά
οι: οριστικό άρθρο
οποίοι: αναφορική αντωνυμία
ευτυχισμένοι: μετοχή
στο: άρθρο με πρόθεση
όμορφο: επίθετο
τους: κτητική αντωνυμία

ΠΙΤΣΑ ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΠΕ 70

Κλιτά μέρη του λόγου

Άρθρα είναι οι λέξεις που μπαίνουν μπροστά από ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, μετοχές : το μολύβι, τους γονείς, ο όμορφος

Ουσιαστικά είναι οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπο, ζώο, πράγμα, κατάσταση, ιδιότητα : δάσκαλος, γάτα, γλάστρα, λύπη, εξυπνάδα

Επίθετα είναι οι λέξεις που φανερώνουν ποια ποιότητα ή ιδιότητα έχει το ουσιαστικό (δηλαδή τι λογής είναι): καλή μέρα, ψηλή γυναίκα

Αντωνυμίες είναι οι λέξεις που μπαίνουν αντί για ουσιαστικά ή επίθετα: Εκείνος (δηλαδή ο Γιώργος) ο μαθητής γράφει.

Αυτό το παιδί είναι ζωηρό. Τέτοιο (δηλ. ζωηρό) ήταν πάντα.

Ρήματα είναι οι λέξεις που φανερώνουν ότι ένα πρόσωπο, ζώο ή πράγμα ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Η Ελένη κεντά, η γάτα κοιμάται

Μετοχές είναι οι τύποι του ρήματος, που μοιάζουν με επίθετα. Η ενεργητική μετοχή όμως είναι άκλιτη. Δένοντας-δεμένος-η-ο, ευλογώντας-ευλογημένος-η-ο.

Άκλιτα μέρη του λόγου

Επιρρήματα είναι οι άκλιτες λέξεις, που προσδιορίζουν ένα ρήμα και φανερώνουν τόπο, τρόπο, χρόνο, ποσό.

Έτρεξα πολύ, πετά χαμηλά, ήρθε χθες.

Προθέσεις είναι οι άκλιτες λέξεις, που μπαίνουν μπροστά από τα ονόματα ή τα επιρρήματα, για να φανερώσουν μαζί τους τόπο, χρόνο, αιτία, τρόπο, ποσό. Πήγα με τα πόδια. Αρχίζω από αύριο.

Σύνδεσμοι είναι οι άκλιτες λέξεις, που συνδέουν λέξεις ή προτάσεις. Η Μαρία και η Σοφία. Γράψε ή διάβασε. Έψαξα αρκετά αλλά δεν το βρήκα.

Επιφωνήματα είναι οι άκλιτες λέξεις που φανερώνουν θαυμασμό, πόνο, απορία, δηλ. φανερώνουν συναισθήματα.

Ω! τι όμορφος κήπος! Οχ! Τι έπαθα!